

HÁROM RÉGI UNITÁRIUS CSALÁDI FÖLJEGYZÉS.

Almási Gergely Mihály püspök, Suky László és Végh Ferenc följegyzései.

A most közlendő három családi följegyzés két unitárius család levéltárából került elő. Nem általános, nagyértékű történelmi adatok, de közlést érdemelnek, mint egyházunk történetében szerepelt családok és egyének emlékei. Kétségtelen, hogy ilyenek, sőt értékesebbek még sok családunknál voltak és vannak. Néhol a családi biblia erre a célra bekötött lapjain, máskor naptárak följegyzésre szánt levelein, néha külön naplókban, vagy levelesládák papirosdarabjain találunk ily följegyzéseket s a mai nemzedék nem mindig tudja becsülni értéküket. Utolsó félszázadunk hangos hirlapirodalma szinte divattá tette az elődök emlékének mellőzését, sőt lenézését, s közönségünk többsége sokszor e szuggeráló, de üres hangoskodás után igazodott. Pedig a múlt mellőzésének, sőt nem ritkán megvetésének félművelt hirdetői csak a félrevezetés hamis apostolai voltak. A legtöbb a mesebeli rókához hasonlított, amely mikor a csapda leszedte a farkát, társait arra akarta rábeszélni, hogy hagyják el ezt a divatjamúlt, fölösleges, sőt alkalmatlan, csúf viseletet. Csakhogy a mesebeli rókák átláttak társuk szítáján s kigúnyolva elkergették maguk közül. Ellenben a mi közönségünk beugrott azoknak, akik a múlt értékeit nem ismerve, tudatlanul, vagy cinikusan, majdnem kivétel nélkül azért írtak ellene, mert nekik nem volt; a másét megtanulni pedig érzéketlenek, megérteni szívtelenek, megbecsülni lelketlenek voltak. A múlt ellen ma is rendesen azok hadakoznak, akik műveltségének színvonala oly alacsony, hogy a megértésig nem jutott el. Vagy pedig azok, akiknek az az érdekük, hogy másokat elszakítsanak tőle, ezzel a családi, egyházi és nemzeti összetartozás szálait elvágják s a talaj és gyökér nélkül maradt lelkeket elszáírtsák, vagy a saját konyhakertjükbe ültessék.

Az igazi műveltség nem fordul el a múlttól és megbecsüli azt. Meg kell becsülnünk családunk múltját is. Tapasztalatokat kell merítenünk belőle. Elődeink szép és jó tulajdonságait őrizni és követni, hibáikat kerülni kötelességünk és emberi tökéletesedésünk érdeke.

Ez azonban egészen más, mint az izetlen hivalkodás a

család régiségével, a családfa és az összeköttetések előkelőségével. Akit a genealogia csak ily nézőpontból érdekel, arra rendszerint joggal alkalmazható Napoleon hasonlata a krumpliról, melynek a java a földben van. A genealogiának azonban, mint a mindig szerepet játszó családi összeköttetések és az ezekből származó történeti ható tényezők ismeretének mindig meg lesz a szerepe. Sok család és egyén emelkedésének, döntő hatalomra jutásának megértetője, sok bukás kiségitő magyarázója marad. Az újabb történettudomány azonban még nagyobb hasznát veszi az átöröklés kimutatásával. E tekintetben éppen a családi krónikák, naplók és emlékiratok nyújtanak a legbecsesebb adatokat. A németeknél ezrével vannak ilyenek. Nálunk is németek nyújtottak együtt a legtöbbet a Brassó város történetének forrásai közt kiadott családi krónikákban.¹

Óhajtandó volna, hogy az unitárius családainknál szétosztottan lappangó családi följegyzéseket az érdekelt családok vagy eredetiben, vagy legalább másolatban helyezték el egyházunk levéltárában.

I.

Az Erdélyi Magyar Múzeum Levéltárának most közlésre kerülő unitárius családi följegyzései közül *Almási Gergely Mihály* unitárius püspöké kezdődik legrégebről s ez ölel föl rövidsége mellett a leghosszabb kort. (1654—1724). Egy kis 8° lapon maradt fön a XVIII. század első feléből való másolatban, a Pákey-család levéltárában Ciméből kiderül, hogy följegyzőjük egyik könyvéből másolták le.

Írójuk egyike volt jelesebb püspökeinknek. Amint maga megírja, 1654 januárius 11-én született. Az 1678. év ápr. 23-án a kolozsvári kollégiumunk seniora, 1679 febr. 10-én collaborator lett s 1680 aug. 15-én indult el Hollandiába, Leydenbe, egyetemre. Innen 1682 nov. 21-én érkezett haza s két hét múlva (dec. 3.) nagy ünnepséggel iktatták tanári állásába. Alig egy év múlva (1684 febr. 2.) elvette *Pápai Zsigmond* jómódú nemes úr *Zsófia* nevű leányát, aki 1692-ben, abban az évben halt meg, melyben *Almás Gergely Mihályt*, mint kolozsvári szentpéteri papot, november 20-án, a szabédi zsinaton püspökké választották.²

Neje halála után nem sok idővel (1693 márc. 7.) egyik előkelő aranyosszéki család leányát, *Csegezy Ilonát* vette nőül, kitől számos gyermeke született, de azután 1707 elején elváltak. Azonban az öregedő püspök még azon év április 1-én harmadszor is megnősült. Most *Mátéfi Katát* vette el s ettől is több gyermeke született. Hetven éves korában, 1724 márc.

¹ Quellen zur Geschichte Stadt Kronstadt-Brassó. I.—VII. A magyarkoroknál együtt legtöbb a Genealogiai Füzetek évfolyamaiban jelent meg.

² Az adatokat Benczédi Gergely Kolozsvári Tanárak c. kéziratából vettem.

13-án halt meg s Szentábrahám L. Mihály tartott fölötté halotti oratiót.

A püspök följegyzéseiből a következő családfa állítható össze:

Almási Gergely Mihály

sz. 1654. I. 11. † 1724. III. 13.)

a) *Pápai Zsófia* sz. 1666. Esk. 1684. II. 2. † 1692. (XII. 6.)

b) *Csegezy Ilona* Esk. 1693. Elvált 1707. elején.

c) *Mátéfi Anna* Esk. 1707. IV. 9.

-
- a) 1. *Mihály* sz. 1687. IX. 30. 2. *Anna* sz. 1691. IX. 30.
 b) 3. *Erzsébet*. 4. *Jutka*. 5. *Sámuel*. 6. *Klára* †. 7. *Ferenc*. 8. *Mária*.
 sz. 1693. XI. 1.
 (Pákey Jánosné)
 9. *Borbára*. 10. *Zsófia*.
 sz. 1702 X. 28.
 Hunyadi Ferenc ügyvéd.
 c) 11. *Gábor* †. 12. *Mózes*. 13. *József*. 14. és 15. *Juci* és *Éva* 16. *Klára*
 (Mária) ikrek sz. 1714. IX. 3. sz. 1718. X. 14.
 Bencze Mihályné.)

II.

Az időrendben második följegyzés egy 16° alaku kis családi krónika. Csak 6 írott oldalt tölt be s a Suky-levéltárban maradt reánk, melyet, Br. P. Horváth Kálmán főgondnokunk helyezett letétbe.

E levéltárban a Felsőmagyarsuki Suky családra a XIV. század elejétől vannak adatok, egészen az utolsó férfi családtagig, Suky Lászlóig, ki tudvalevőleg nagy alapítványával tette egyházunkban halhatatlanná nevét. A *kis családi krónika* épen a nagy *Suky László nagyapjának följegyzéseit tartalmazza*. Írójuk *Suky Pálnak* kolozsvári Göcs Katától született fia *Suky László* volt. Ennek hasonló nevű fiától Harcói Gálfalvi Borbárától született *Klára* Thorocky Péterné, *Terézia* P. Horváth Ferencné és *László*, az alapító, kiben családja kihalt.¹

A kis krónikából a következő leszármazás állítható össze:

Suky László sz. 1688. III. 6. † 1732. VIII. 11.

(Kissárosi) *Sárosi Krisztina*, István leánya

sz. 1698. IV. 10. Esk. 1712. XII. 18. Lakod. 1713. V. 30.

-
1. (Idétlen)	2. <i>Mária</i>
sz. 1714. IX. 2.
<i>Tholdi József</i>
Esk. Solyomkőn
1729. I. 2.	3. <i>László</i>
sz. 1715 XI. 23.
ker. 1716. I. 9.	4. <i>János</i>
sz. 1717. I. 1.
ker. „ I. 3.	5. (Idétlen)
	6. <i>Pál</i>
1722. VII. 7.
ker. 1722. X. 20.
† 1722. X. 22.	7. (Idétlen)	8. <i>Krisztina</i>
sz. Kissároson 1724. XI. 3.
ker. „
† 1726 XII. 26.	

¹ Suky genealogia a Suky-levéltár mutatója végén. Készítette Tordátfalvi Sámuel 1767-ben.

III.

Végül a harmadik följegyzés az *Ádámosi Végh* család nemességszerző ősapjának, *Végh Ferencnek* sajátkezű írása. Ez is a Pákey-levéltárban maradt fön egy fél íven,¹ Csak hét év s ebben is sok szenvedés emléksorai.

Írójuk maga szerezte nemességét, miután előbb Szamosfalvi Mikola László és testvére Ágnes fölszabadították. Egy ideig a fejedelmi kancelláriánál szolgált, — majd Küküllő megyében volt szolgabíró és biztos.

Négyszer házasodott s nejeit mind túlélve, 1720 elején halt meg.

Első felesége *Désfalvi Simon Kata*, a Kristóf leánya volt. Valószínűleg ennek a kedvéért és birtokára költözhetett Désfalvára. Már 1691 júliusában ott találjuk. E nejétől *Klára* nevű leánya maradt, ki atyja halálakor Désfalván a Dersikovits Sámuel deák felesége volt.

Második nejét *Bethfalvi Marothi Annát* 1695. januárius 15-én vette el s ez hosszas betegeskedés után 1702 febr. 19-én halt meg. *Erzsébet* nevű leánya atyja halálakor Rákosi Nagy Boldizsárné volt. Ennek a révén jutottak Végh Ferenc följegyzései a Pákey-levelek közé.

Ádámosi Végh Ferenc úgy látszik, hogy nem sokáig maradt özvegyen. Harmadik neje nevét nem ismerjük. Azonban az bizonyos, hogy *Zsigmond* nevű fia, kitől a mai Ádámosi Véghék származtak, a harmadik feleségétől született. És az is bizonyos, hogy már 1714 júniusában *Fenesi Klára* volt a Végh Ferenc negyedik felesége, kit 1720 áprilisében, a Végh örökösök osztozásakor néhainak emlegetnek.²

Abban a reményben, hogy e család történetét egy alkalommal teljesen összeállíthatom, most Végh Ferencnek csak a közlendő följegyzésből összeállított kis genealogiai töredékét adom.

Ádámosi Végh Ferenc

sz. 1640–50. közt. † 1720. elején

a) (*Désfalvi Simon Kata*, Kristóf leánya)

b) Bethfalvi Marothi Anna, Dávid leánya.

Esk. 1693. I. 17. † 1702. II. 19.

Idétlen, fiú 1695. †. Erzsébet sz. 1696. X. 18. Idétlen, leánya 1701. IX. 16. † (1720. ápr. Rákosj Nagy Boldizsárné.)

I. Almási Gergely Mihály családi följegyzései.

Excerptum ex libro quondam piae memoriae reverendissimi superintendentis Michaelis Almási.

En Almási G. Mihály születtem anno 1654, die 11 Januarii. Az feleségem Pápai Sofi anno 1666.

¹ Jelzése: Sub nro. 83-tio.

² Az adatok a Pákey-levéltárból valók.

Házasultam meg a. 1684 die 2 Februarii. Volt ettől két fiam s egy leányom. Holt meg ez szelid és istenfélő feleségem a. 1692.

Vöttem ez után feleségül a. 1693 Csegezi Ilonát, kitől is születettek ezek a gyermekim: 1. *Perse* leánkám. 2. *Jutka*. 3. *Sámuel*. 4. *Klára*. 5. *Ferkő*. 6. *Mária*. 7. *Boricza*. 8. *Sofi* ki született 1704 die 23 Martii. *Boricza* az előtt circiter másfél esztendővel, Mindszent nap előtt harmadnappal, *Juczi Sofi* előtt született circiter tizedfél esztendővel, éppen Mindszent napján. *Mihály* fiam született az más feleségemtől a. 1687 Szent Mihály napján. *Anna* az után a. 1691, Szent Mihály nap után való napon.

Azután ugy mint A. 1707 die 9 aprilis vöttem ismét házastársul *Mátéfi Annát*. Ettől voltak két fiaim: *Gábor* és *Mózes*; mindenik meghalt. Item anno 1712 die 13 9-bris¹ születet *József* nevű fiam, kit Isten éltesen maga dűcsőségére.

A. 1714 die 3 7-bris² két leánykám uno partu³ *Juczi* és *Éva*. A. 1718 14 8-bris⁴ *Clara* leányom született.

II. *Suky László* családi krónikája.

Anno 1688 die 6 Martii én *Suky László* születtem ez világra.

Anno 1712 die 5 Augusti jedczeltem el magamnak jövendőbeli házastársul néhai *Sárosi István* ur hajadon leányát, *Sárosi Kristinát*., kiis született Anno 1698 die 10 Aprilis.

Anno 1712 die 5 Decembris lött meg közöttünk az istenes copulatio,⁵ lakodalmunk előtt.

Anno 1712 die 18 Decembris csak hertelen véletlen nyavallja az mátkámat megkörnyékezvén, megbetegedett.

Anno 1712 die 20 Decembris meghimlőzött holjagos himlőben. Volt akkor annorum 15

Anno 1712 die 28 Dec. az himlőből megkönnyebbedett.

Anno 1713. die 30 Maii lött meg a lakodalom Küküllő vármegyében, Kús Sáros nevű faluban.

A copulatio felett vala az materia Gen. cap. 24 v. 14.

Esketett meg ugyan küssárosi praedicator, *Szentmártoni Pál* uram; attam az copulatioért egy aranyat.

Anno 1713. die 24 Septembris csak hertelen megbetegedvén az feleségem, idétlent szült, egy kis leánykát.

Anno 1714 die 2 Septembris atta Isten ez világra az én édes kús leányomat *Suki Máriskót*, Sároson, kit Isten maga dűcsőségére éltesen.

Anno 1715 die Novembris atta Isten ez világra az kis *Suki Laczit* Sároson, kit Isten maga nevének dűcsőségére éltesen s neveljen.

¹ Novembris. ² Septembris. ³ Egyszerre. ⁴ Octobris.

⁵ Esketés.

Anno 1716 die 9 Januari ugyan KúsÁroson lött meg keresztelése, Szent Mártoni Pál uram által.

Anno 1716 die 20 Februari az feleségem Sárosi Christina M(eleg)Földvárótt meghimlőzött vereshimlőben. Volt annorum 18.

Anno 1716 die 11 Martii az kis fiam Suki Laczkó ugyan M. Földvárótt meghimlőzött az veres himlőben.

Anno 1716 die 26 Martii én Suki László annorum 28 meghimlőztem veres himlőben, Meleg Földvárótt.

Anno 1717 die 1 ma Januarii atta Isten ez világra az kis *Suki Jankót* MelegFöldvárótt, kit Isten maga nevének dűcsőségére éltessen s neveljen.

Anno 1717. die 3 Januarii Suki Jankó csak hertelen megbetegedvén, lött megkeresztelése ugyan Meleg Földvárótt az magam udvari papom Gyepesi István uram által.

Anno 1719. Item az feleségem Kolozsvárótt csak hertelen idétlent szül.

Anno 1722. die 7 mensis Julii atta Isten ez világra Felső Sukon reggel három s négy óra között az kús *Suki Palkót*, kit Isten neveljen maga dűcsőségére.

20 Oktobris F. Sukon Ajtai István uram az udvari papom estve későn keresztelte meg.

22 octobris ugyan F. Sukon virradólag két s három óra között halt meg. M. Földvárótt temették el.

Anno 1723. die 24 9-bris az feleségem csak hertelen. M. Földvárótt idétlent szült. Fiu vagy leány légyen, nem üsmérszett meg.

Anno 1724 die 3- tia Novembris atta Isten ez világra Sároson az kús *Suki Kristinát*, ugyan Sároson meg is keresztelte Árkosi Ferenc uram.

Anno 1726 die 26 Februarii édes kús leányom Suki Kristina csak hertelen Sároson veres himlőben meghimlőzék. 1- ma Martii nyolc s kilenc óra között estve meghal. Ugyan Sároson 3-tia Martii el is temettetik. Sárosi praedicator Tana Bölöni János uram praedícalot, textusa volt Esaias Cap 44 w. 7.

Anno 1728. die 29, xbris az leányomat Suki Máriát kérték meg Soljomkőn Tholdi József uramnak.

Anno 1729. die 2. Januarii lött meg az copulatio közöttük Soljomkőn.

Anno 1729. die 10. Februarii lött meg az lakodalmuk ugyan Soljomkőn, nemes Doboka vármegyének felső járásában.

Anno 1732. die 30. Julii az szegény ur betegedett meg. Item tizenegyedik Augusti éjszaka tíz órakor meghal.

III. Végh Ferenc családi följegyzései.

A. 1695 die 17 mensis Januarii. Második házasságomnak rendre az én jó Istenem kegyelméből s jó tetszéséből vettem házastársul magamnak üdvözült néhai nemzetes Udvarhelyszéki *betfalvi Marothi Dávid* uram hajadon leányát, nemzetes *Marothi*

Anna asszonyt, az kivel való házasodásom is legyen az én jó Istenem nevének dűcsőségére, az anyaszentegyháznak épületére, lelkünknek üdvességére. Legyen vele való életem Isten s emberek előtt való kedvességben. Amen.

Ezen édes feleségemnek anno eodem lött volt egy kis fiacskája, ki is szegény anyjának nagy dagadozási, fájdalmi és lábán is, szárain tött sok köppölözések miatt idétlenül született.

Anno autem 1696 die 18 mensis Octobris estve 8 óraker az én jó Istenem soha eléggé meg nem hálálható jóvoltából még az elébbeni nyavalyáinál sokkal nagyobb nyavalyákkal és dagadozással lött kis leányom tőle, *Erzsébet* neve. Ezt is kívánom s ügyekezem áldott jó Istenem s fia az én Úr Jézus Christusom igaz ismeretiben és fé(l)lében nevelni és neveltetni. Amen.

A. 1701 die 16 Septembris éjjel 3 óraker elébbeni leányommal Persivel való nyavalyához hasonló, vagy sokkal is nagyobb mértékben való nyavalyákkal ismét idétlenül lött egy kisdedgye, leányka.

A. 1702 die 19 mensis Februarii. Édes feleségem *Marothi Anna* sok esztendőktől fogván viselt, vizi betegséggé vált havi nyavalyájában végre Isten gondviseléséből Bethfalván megholt, estve 11 óraker. Kit is az egeknek ura nyugtasson meg és ingyen való kegyelméből legyen részes amaz boldogok feltámasztásában, melyben is kétség nem lehet.

Kelemen Lajos.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG ÉVI KÖZGYŰLÉSE.

Társaságunk évi közgyűlését 1923. nov. 3-án d. e. tartotta meg Kolozsváron Ferencz József püspök úr elnöklete mellett dr. Ferenczy Géza főgondnok úr, a Társaság igazgatója, a teljes számú elnökség s mintegy ötven (50) tag jelenlétében, Tekintettel az idő rövidségére, mely a Társaság rendelkezésére állott, a választmányi gyűlés is ugyanekkor tartódott meg.

1. Püspök úr, mint elnök melegen üdvözölte a megjeleneket és különösen a Társaság igazgatóját, ki évközben fáradtságot nem ismerő ügybuzgósággal intézte a társasági ügyeket. Ezzel a közgyűlést megnyitotta.

2. Dr. Kiss Elek titkár jelenti, hogy az U. I. T. munkássága ez évben is részint Kolozsváron, részint a vidéken folyt le és pedig Kolozsváron a Dávid Ferenc Egylettel kapcsolatban a téli és tavaszi vasárnapdélutáni vallásos összejöveteleken, mely alkalmakkor 232 leu perselypéNZ gyűlt be a társaság javára, Ez évben megkezdették Kolozsváron a szakosztályi üléseket is, febr. 2-án dr. Borbély István és febr. 23-án dr. Varga Béla választmányi tagok tartalmas felolvasásával. Ez irányú tevékenység folytatása elhatározottat.

Vidéken vándorgyűléseket tartottunk és pedig Sepsiszentgyörgyön, Árkoson, Bölönben, Vargyason, Nyárádszentlászlón és Székelykálón egyet-egyét. E vándorgyűlések alapítói díjakban mintegy 4500 leu tiszta bevételt eredményeztek a Társaságnak. Szereplőinknek annak idején köszönetet mondtunk s azt e helyen is megismételjük, kiemelvén azt, hogy társaságunk igazgatója s Útő Lajos dombói lelkész afia még útiköltségeikben sem számítottak fel semmit. Tisztelettel kérjük azon lelkész fiait, akik a jövőben fogadhatják Társaságunkat egyházközségükben, hogy ilyen irányú szándékukat jelentsék be minél hamarább a titkárhoz. Társadalmi tevékenysége mellett az U. I. T. kiadta a *Keresztény Magvetőt* Vári Albert és dr. Borbély István afiai szerkesztésében, kiadta továbbá a *Unitárius Ének és Zeneközlöny* első számát s égisze alatt jelent Dr. Kiss Elek fordításában Dr. Carpenternek összehasolító-vallástudományi könyvecskéje: *A kereszténység helye a világ vallásai között* címen. A Társaság részéről a fordítást Csíffó Salamon és Vári Albert afiai bíralták felül. Fájdalommal emlékezünk meg néhai dr. Költő Gábor tiszteletbeli alelnökünkről,